

Stefan Artymowski

"Marian Kukiel. Historyk w świecie polityki", red. nauk. R. Habielski, M. Jabłonowski, Warszawa 2010 :
[recenzja]

Niepodległość i Pamięć 17/2 (32), 183-184

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Marian Kukiel. *Historyk w świecie polityki*, red. nauk. R. Habielski, M. Jabłonowski, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2010, ss. 270.

Typowa biografia powinna rozpoczynać się od słów: „urodził się w”. Taka monografia poświęcona Marianowi Kukielowi liczyć by mogła zgoła tysiąc stron i w szczegółach opisywać życie i dorobek wojskowego¹. Książka *Marian Kukiel. Historyk w świecie polityki* z serii wydawniczej *Ludzie – media – polityka* jest inna. Nie mieści się w ramach przedstawionych powyżej schematów. Dzięki formie pracy zbiorowej uzyskano nie tylko artykuły – poruszające zgoła inne tematy – lecz także różnorodność w podejściu do badanego zagadnienia. Wszystkie te zabiegi, mają być, *przede wszystkim próbą przypomnienia postaci Mariana Kukiela, która zasługuje na pamięć* [...]².

Redaktorzy naukowci: Rafał Habielski i Marek Jabłonowski już we wstępie pracy przedstawili podstawy warsztatowe Kukiela – wyniesione ze lwowskiej szkoły historycznej Szymona Askenazego – polegające na wiązaniu minionych wydarzeń ze współczesnością po to, by uczynić ją bardziej zrozumiałą dla odbiorcy. Autorzy poszczególnych artykułów odeszli od powyższych założeń warsztatowych, przedstawiając nam różnorodny sposób ujęcia historii. W poszczególnych artykułach odnaleźć można jednak odwołania do mistrza Kukiela – Aszenazego oraz owych powiązań warsztatowych ze lwowską szkołą historyczną.

Książka składa się z poszczególnych fragmentów, poświęconych oddzielnym aspektom życia Mariana Kukiela: biograficznym, naukowo-historycznym, wojskowym, publicystycznym, jego udziale we władzach państwowych na emigracji oraz dorobkowi naukowemu. Autorami zamieszczonych tekstów są wybitni historycy: Tadeusz Rawski³, Wiesław Majewski⁴, Marek Jabłonkowski i Piotr Stawecki⁵, Marek Sioma⁶, Janusz Zuziak⁷, Artur MękarSKI⁸,

1 Por. J. Zuziak, *General Marian Kukiel 1885-1973. Żołnierz, historyk, polityk*, Pruszków 1997; M. Kukiel, *Historia w służbie teraźniejszości i inne pisma emigracyjne*, słowo wstęp., wybór i oprac. R. Habielski, Warszawa 1994 oraz liczne inne publikacje wymienione w omawianej pozycji: *Marian Kukiel. Historyk w świecie polityki*, red. nauk. R. Habielski, M. Jabłonowski, Warszawa 2010, s. 85, przypis nr 4.

2 *Marian Kukiel. Historyk w świecie polityki*, s. 9.

3 T. Rawski, *Początek drogi żołnierza historyka* [w:] ibidem, s. 15-25.

4 W. Majewski, „*Wojna 1812 roku*” [w:] ibidem, s. 27-82.

5 M. Jabłonkowski, P. Stawecki, *Spór z marszałkiem Józefem Piłsudskim o historię wojny 1920 r.* [w:] ibidem, s. 83-103

6 M. Sioma, *Publicystyka polityczna w dobie rządów piłsudczyków (1926-1939)* [w:] ibidem, s. 105-130.

7 J. Zuziak, *W służbie Rzeczypospolitej (1939-1945)* [w:] ibidem, s. 131-160.

8 A. MękarSKI, *Szlakiem neoromantycznego optymizmu (myśl historyczna po 1945 r.)* [w:] ibidem, s. 161-197.

Rafał Habielski⁹ i Rafał Stobiecki¹⁰. Prawie wszystkie rozprawy dotyczą Kukieła; jego życia zawodowego (jako polityka i wojskowego) oraz dorobku naukowego, przedstawionych w kolejności chronologicznej. Odmienny od pozostałych tekstów jest artykuł Wiesława Majewskiego pt. *Wojna 1812 roku*. Autor omawia książkę Kukieła – o takim samym tytule¹¹ – poddając ją konstruktywnej krytyce. Część ta jest właściwie rozbudowanym artykułem recenzyjnym.

Poszczególne teksty trafnie analizują najważniejsze momenty w życiu Mariana Kukieła. Część z nich bezpośrednio pokrywa się z zakresem tematycznym i chronologicznym lub też jest kontynuacją podjętego już wątku. Należałoby się zastanowić nad słusnością rozdzielania artykułu Tadeusza Rawskiego zatytułowanego: *Początek drogi żołnierza-historyka z tekstem: Spór z marszałkiem Józefem Piłsudskim o historię wojny 1920 r.* autorstwa Marka Jabłonowskiego i Piotra Staweckiego. Pierwszy artykuł kończy się wątkiem opracowania przez Kukieła wojny z 1920 roku, za co został usunięty ze stanowiska Kierownika Wojskowego Biura Historycznego, z kolei drugi omawia genezę, przebieg i skutki tego konfliktu. Wydaje się naturalną kolejną rzeczą umieszczenie ich po sobie, jako kontynuacji podjętego wątku. Jako najciekawszy z poruszanych tematów należałoby wskazać przytoczony już artykuł *Spór z marszałkiem Józefem Piłsudskim o historię wojny 1920 r.* Prezentuje on nie tylko solidny warsztat naukowy jego autorów, ale i porusza ciekawy wątek z życia Kukieła, często pomijany w dzisiejszych czasach. Spór o wojnę z 1920 r. wydaje się wyjątkowo ważny gdyż ukształtował dalsze losy zwyciężonego generała.

O ile podział chronologiczny pracy wydaje się naturalny, o tyle ten rzeczowy może nasuwać już wątpliwości. Dzielać artykuły, jedna ich połowa przypadnie życiu generała, a druga jego twórczości. Artykuły nie są jednak umieszczone oddzielnie, lecz przeplatają się według kolejności chronologicznej. Niektórym czytelnikom taki podział może nie przypaść do gustu, zatem, być może należałoby oddzielić część biograficzną od części poświęconej dorobkowi naukowemu generała. Zasadniczo jednak brak wyraźnego podziału nie nasuwa trudności w lekturze książki, tworząc rozbudowany obraz życia i twórczości Kukieła.

Artykuły autorstwa cenionych badaczy posiadają rozbudowany aparat krytyczny, ukazujący wielokrotnie odmienne podejście warsztatowe do omawianego tematu. Liczna literatura, przytaczana w przypisach, pozwala czytelnikowi na poszerzenie wiedzy oraz skonfrontowanie jej z wykorzystanymi źródłami. Redaktorzy książki nie zapomnieli o załączeniu indeksu osobowego, który przy takiej różnorodności tekstów wydaje się być nieodzowny.

Podsumowując wydawnictwo *Marian Kukiel. Historyk w świecie polityki* należy powiedzieć, iż jest to pozycja solidna, acz nie przeladowana. Stanowi ono zbiór artykułów, częściowo powiązanych ze sobą, niebędących jednak całościowo ujęciem jednego tematu. Fakt ten można by jednocześnie wysunąć jako zarzut, gdyby nie to, że owo połączenie artykułów, dotyczących różnych zagadnień, ostatecznie wypada na korzyść. Wzajemnie artykuły nie konkurują ze sobą, tworząc zbiór omówień ważniejszych wątków z życia generała, historyka i polityka Mariana Kukieła.

Stefan Artymowski
Muzeum Niepodległości
w Warszawie

9 R. Habielski, *Wybór broni. Marian Kukiel na emigracji* [w:] ibidem, s. 199-232.

10 R. Stobiecki, *Miejsce w historiografii polskiej*, [w:] ibidem, 233-259.

11 M. Kukiel, *Wojna 1812 roku*, T. 1-2, Poznań 1999 oraz starsze wydania.